

Mezhep: Hem inanç hem de ibadetler konusunda dinin esaslarına bağlı kalarak ve zamanın şartları da gözetilerek yapılan farklı yorumlar vardır. Bu farklı yorumlar ise mezhep adı altında ele alınır.

Günümüze kadar varlığını devam ettiren mezhepler genel hatlarıyla; itikadi-siyasi, ameli-fıkhi yorumlar olmak üzere ikiye ayrılır.

İtikadi mezhepler dinin inanca yönelik esaslarıyla ilgili farklı görüşler ortaya koyarken fıkhî mezhepler ameli yönüyle ilgili farklı görüşler ortaya koyar. Fırka siyasi ve itikadi mezhepler için kullanılan terimdir.

Ehl-i Sünnet: Hz. Peygamber ile sahabenin, dinin temel konularında takip ettikleri yolu benimseyenler Ehl-i Sünnet olarak tanımlanmıştır. Hasan Basri'nin (ö.110/728) fikirleri ehl-i sünnet düşüncesine öncülük ederken Ebû Hanîfe'nin (ö.150/767) inanç ve amel konusundaki görüşleri ise Ehl-i Sünnet'in şekillenmesinde etkili olmuştur.

Ehl-i sünnet İslam dininin temel inanç esaslarında genel olarak aynı düşündüğü hâlde bu inanç esaslarının yorumlanmasında ve açıklanmasında farklı görüşler benimseyerek kendi içerisinde Maturidilik ve Eşarilik olmak üzere iki ana ekole ayrılmıştır.

Maturidilik: Ebû Mansur Muhammed b. Mahmud el-Maturidi es-Semerkandi'nin (ö.333/944) görüş ve düşünceleri çevresinde oluşmuş itikadi ekoldür. Maturidilik, özellikle Türkler arasında tanınmış ve kabul edilmiştir. Bu mezhep Türkiye, Kuzey Afrika, Orta Asya, Hindistan, Pakistan, Malezya ve Endonezya'yı kapsayan geniş bir coğrafyaya yayılmıştır.

Dini konularda sadece dinî metinlerde geçen ifadeleri görünen şekliyle (zâhiri) alan gruplar ile dinî metinlerden daha çok akla öncelik veren Mutezile'nin din anlayışını isabetli bulmayan Maturidi, dikkatli bir şekilde dinî nakillerle akıl uzlaştırma yoluna yönelmiştir. Maturidiliğin genel prensipleri şöyledir: Allah vardır, birdir, eşi ve benzeri yoktur. İnsanın, akıl yoluyla Allah'ın varlığına ulaşması mümkündür. Çünkü Allah, insandan aklını kullanmasını, düşünmesini ve ibret almasını istemektedir. Bunun için de akıl Allah'ı tanıma konusunda bağımsızdır ancak yükümlülük ifade eden hükümleri tanıma konusunda bağımsız değildir.

Allah her şeyi bir hikmet üzere yaratır. Hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır. İnsanın fiilleri yaratma bakımından Allah'a kesb (kazanma) yönünden insana aittir. İnsana cüz'î irade verilmiştir. Bundan dolayı da insan tüm fiillerinden sorumlu olan bir varlıktır. Büyük günah işlemek insanı dinden çıkarmaz. İman ve amel ayrı şeyler olduğu için büyük günah işleyen kimsenin günahı imanına zarar vermez.

Maturidiliğe göre Allah'ın varlığı ve sıfatları, peygamberlik, ahiret inancı gibi bilgiler akılla kavranabilir. İnsanlar akıllarını kullanarak davranışlarının iyi ve kötü olup olmadığını kavrayabilir. İmanın tamamlanması için amel çok önemlidir. Büyük günah işleyen kimse dinden çıkmaz fakat günahkâr olur, tövbe ederse affedilmesi umulur.